قصه‌ها

درمانگر درد خود!

مریم پیمان

● با چشم‌هایش می‌خندد. «دعاکن پزشکی قبول شوم». مشکوک به سرطان است. پلک‌هایم با صدای آتش شومینه می‌لرزد. انگار تصویر نگین به پلک‌هایم چسبیده است. وقتی چشمانم را می‌بندم، جز او نمی‌بینم. دخترک ۱۷ساله‌ای که این روزها سرگرم کنکور است و دست به کار شده تا خودش سلامتی را به جسم خود بازگرداند. بدن او آهن جذب نمی‌کند و هر لحظه خطر سرطان او را تهدید می‌کند. ۱۱ساله بود که شبانه خبر فوت پدرش را به او دادند. کنار سفره انتظار آمدنش را می‌کشید؛ اما دیگر نیامد. تصادف کرد و مرد. حالا گیس‌سیاه برای او و برادرش هم مادر است هم پدر. در منزل یک پزشک از صبح تا شب کار می‌کند و هزینه زندگی بچه‌ها را تأمین می‌کند. امیرحسین ۱۵ساله هم مرد خانه می‌شود و در مکانیکی کار می‌کند. دستان سیاه و آغشته به روغن او نشان از غیرتی دارند که این روزها کمیاب شده است. از حرف‌زدن طفره می‌رود؛ اما بالاخره برای من از برنامه‌های آینده‌اش می‌گوید؛ قرار است مهندس عمران شود تا شاید برای مادرش خانه‌ای بسازد و از اجاره‌نشینی نجات یابند. کمتر و به‌سختی حرف می‌زند. در میان توقف‌های دشوار او میان هجای کلمات به دنیای دیگری می‌روم؛ به رؤیای سلامتی برای امیرحسین و نگین. لکنت آزارش می‌دهد؛ اما هیچ‌چیز مانعی بر سر راه همت او نیست: «پسرم با دستمزدش برایم وسایل خانه خریده است». شادی و غرور دست‌به‌دست هم می‌دهند و مرد خانه لبخند بر لب می‌شود. همه غصه‌ها و خستگی‌هایش فراموش می‌شوند. پلک‌های لرزانم تکان می‌خورند. چشم‌هایم را محکم‌تر می‌بندم. نگین باز می‌خندد. از خواسته‌هایش برایم می‌گوید و گِله می‌کند که سال گذشته قرار بود به مشهد برود؛ اما لحظه آخر لغو شد. در خودم خم می‌شوم. کسی نیست تا قصه غصه دروغ لغوشدن سفر را با او شریک شوم؛ همه‌چیز برای سفر او آماده بود؛ اما مادرش زنگ زد و گفت شرایط جسمی او خوب نیست و در صورت تحرک زیاد، احتمال به‌کمارفتن او وجود دارد. غم در دلم سُم می‌کوباند. به گل‌دسته‌های شفا می‌اندیشم و پرچم سیاه این روزها که صحن‌ها را تزئین کرده است. هیچ راهی نیست؛ نه راهی برای سفر و زیارت امام رئوف(ع) و نه شیوه‌ای برای تأمین هزینه کنترل شرایط بیماری نگین خانه گیس‌سیاه. چشم‌های خسته مادری در ذهنم تجسم می‌شود که تنها ستون خانه دلتنگی و امید است. زنی ۳۶ساله که روز و شب برای آینده فرزندانش تلاش می‌کند. هم‌سن‌وسال دخترش بود که عروس خانه عبدالله شد و قرار بود هیچ‌وقت تنها نماند؛ اما شوهر جوان، او را با دو یتیم تنها در حاشیه شهر کرمانشاه داغدار کرد. خودش به نگین بافندگی یاد داده است و حاصل هنرهای دخترش را نشانم می‌دهد. کمی درس خوانده است و می‌خواهد امکان تحصیل هر دو فرزندش را فراهم کند. می‌داند و می‌گوید که تنها راه بهترشدن زندگی و احتمال سلامت فرزندانش در تحصیل نهفته است. پلک‌هایم را باز می‌کنم. چشم‌های نگین روی سقف اتاق نقش بسته‌اند. زمزمه می‌کنم بی‌صدا؛ «اللهم اشف کل مریض!».

فرشته مرگ در آسمان آلوده

سرپرست گروه سلامت هوای وزارت بهداشت: آلودگی هوا سالانه ۳۳هزارو ۵۰۰ ایرانی را به کشتن می‌دهد

شرق: آلودگی هوا یعنی مرگ؛ فرقی نمی‌کند ایران باشد یا اروپا؛ تهران و زابل و اهواز باشد یا لندن و پاریس و رم. همین چند روز پیش بود که آژانس محیط زیست اتحادیه اروپا گزارش داد سالانه ۵۲۰ هزار نفر در کشورهای اروپایی بر اثر مرگ زودرس ناشی از آلودگی شدید هوا، جان خود را از دست داده‌اند. روز گذشته هم در نشست خبری مسئولان با محوریت موضوع آلودگی هوا، گفته شد: «طبق آمار سازمان بهداشت جهانی مربوط به سال ۲۰۱۵ در ایران سالانه ۳۳هزارو ۵۰۰ مرگ به دلیل آلودگی هوا رخ می‌دهد؛ یعنی ۷۱ نفر در هر صد هزار نفر در کشور علت مرگشان آلودگی هواست». این آمار را سرپرست گروه سلامت هوای وزارت بهداشت اعلام کرد.

نشست خبری روز گذشته معاون محیط انسانی سازمان محیط زیست، سرپرست دفتر هوا و اقلیم سازمان محیط زیست، مدیرکل دفتر پایش‌های فراگیر سازمان محیط زیست، معاون فنی راهور ناجا، رئیس ستاد ملی حمل‌ونقل و سوخت، سرپرست گروه سلامت هوای وزارت بهداشت و مدیرکل پیش‌بینی و هشدارهای سریع سازمان هواشناسی کشور حضور داشتند و هر کدام از منظر تخصص و آمارهای سازمان خود، نکاتی را مطرح کردند. به گفته مدیران سازمان محیط زیست نمایندگان همه دستگاه‌های اصلی مرتبط با آلودگی هوا به این نشست دعوت شده بودند؛ اما نمایندگان وزارت صنعت، وزارت نفت، سازمان شهرداری‌ها و دهیاری‌های وزارت کشور و وزارت نیرو در این جلسه غایب بودند.

مرگ در اروپا

نتایج تحقیقات آژانس محیط زیست اروپا نشان می‌دهد مرگ‌بارترین نوع آلودگی هوا مربوط به ذرات معلق در هوای آلوده بوده است. ذرات معلق به ریه‌ها نفوذ کرده و برخی از آنها وارد جریان خون می‌شوند و می‌توانند در درجه اول به کاهش عملکرد ریه تنفسی منجر شوند. از طرفی، طبق تحقیقات جدید وضعیت آلودگی هوا در سطح اروپا کمی بهتر شده است؛ اما پیامدهای منفی آن همچنان به قوت خود باقی مانده و سلامتی شهروندان اروپا را به خطر انداخته است. طبق تحقیقات جدید در اروپا، ذرات معلق در مناطق شهری بیشتر از مناطق دیگر است. حمل‌ونقل، کشاورزی، نیروگاه‌ها و کارخانجات و همچنین مصرف شوفاژهای خانگی مهم‌ترین منابع آلوده‌کننده هوا در کشورهای اروپایی هستند. طبق تحقیقات آژانس محیط زیست، آلودگی در مناطق شهری هفت درصد افزایش داشته و بیشتر از استاندارد اروپا تولید شده است. در داخل شهرها نیز منبع بیشترین آلودگی‌ها خوروهای گازوئیلی بوده‌اند.

کاهش آلودگی با لباس بیشتر

در نشست خبری روز گذشته که در سازمان محیط زیست برگزار شد، مسعود تجریشی، معاون محیط انسانی سازمان محیط زیست، گفت: با پوشیدن یک پیراهن بیشتر و کاهش یک‌درجه‌ای دمای منازل، نیازی به استفاده مازوت در نیروگاه‌ها نیست و آلودگی هوا به شکل محسوسی کاهش می‌یابد. او با بیان اینکه بر اساس پیش‌بینی‌ها امسال زمستان سردی پیش‌رو خواهیم داشت، گفت: برای صرفه‌جویی در مصرف انرژی، به‌ویژه گاز طبیعی، به همراهی مردم نیازمندیم. اگر همه ما تنها یک یا دو درجه هوای محل کار یا سکونت خود را کاهش دهیم، نیروگاه‌های کشور نیازی به سوزاندن مازوت نخواهند داشت.

او افزود: ما به طور فصلی در کلان‌شهرها از پمپ‌بنزین‌ها نمونه می‌گرفتیم. از حدود دو هفته پیش، رئیس سازمان محیط زیست دستور دادند این بررسی را به صورت هفتگی انجام دهیم و برخی پارامترهایی را که تا الان اندازه‌گیری نمی‌شده نیز اندازه‌گیری کنیم. بر اساس نمودارها، برخی شهرهای ما از نظر سوخت وضعیت مناسبی ندارند که البته تهران جزء این استان‌ها نیست. ما از کشورهایی هستیم که مصرف انرژی خیلی بالایی داریم. به زمستان که می‌رسیم، مصرف گاز افزایش می‌یابد. صنعت ما هم نیاز به گاز دارد. اتفاقی که هر سال می‌افتد آن است که با اوج سرما، دولت ناگزیر است برای اینکه نیروگاه‌ها برق را به مصارف خانگی برسانند سوخت برخی نیروگاه‌ها را از گاز به مازوت تغییر دهد و غباری که در هوا داریم افزایش پیدا می‌کند.

معاون محیط انسانی سازمان حفاظت محیط زیست با اشاره به اینکه وزارت نفت به موضوع توزیع سوخت باکیفیت توجه ویژه‌ای داشته است، تصریح کرد: اگر در زمستان که با وارونگی هوا روبه‌رو هستیم، سوخت گاز نیروگاه‌ها تأمین شود، مشکلات در این فصل برطرف خواهد شد؛ البته در مکاتبه‌ای که با وزیر نفت داشتیم، قول مساعد داد تا نیروگاه‌ها در زمستان از مازوت استفاده نکنند.

او افزود: وقتی در شهر تهران ۸/۸ میلیون جمعیت مستقر می‌کنیم و ۵۴۰ هزار ماشین فقط در یک شبانه‌روز وارد شهر می‌شوند و بدون درنظرگرفتن طرح‌های بالادستی به‌جای اینکه کمک کنید تقاضای سفرهای درون‌شهری غیرضروری افزایش پیدا کند، افزایش تقاضای سفر را ایجاد کردیم و مثلا پل صدر را ساخته‌ایم بدون اینکه نیازی باشد؛ یعنی سیاست‌های ما با الگوی درستی پیش نرفته و سیاست‌گذاری‌ها در راستای سلامت شهروندان نبوده است و خود را در عمل انجام‌شده قرار داده‌ایم و اکنون شهری داریم که بار اکولوژیکی آن به‌هیچ‌وجه پاسخ‌گوی این وضعیت نیست.

تجریشی گفت: ما سالانه بیش از ۳۰۰ هزار خودرو اسقاط می‌کنیم؛ اما از آن سو بیش از یک میلیون خودرو اضافه می‌شود و هیچ مدیریتی نمی‌تواند پاسخ‌گوی این تبعات باشد.

آلودگی هوا، پنجمین عامل مرگ در دنیا

دیگر عضو حاضر در این نشست، سرپرست گروه سلامت هوای وزارت بهداشت بود که در سخنان خود گفت: آلودگی هوا، پنجمین عامل مرگ در دنیا شناخته شده است و آلودگی هوای آزاد یا ذرات معلق در هوا عامل مرگ ۴/۲ میلیون نفر در دنیا بوده است. طبق آمار سازمان بهداشت جهانی مربوط به سال ۲۰۱۵ در ایران سالانه ۳۳هزارو ۵۰۰ مرگ به‌دلیل آلودگی هوا رخ می‌دهد. یعنی ۷۱ نفر در هر صد هزار نفر در کشور علت مرگشان آلودگی هواست.

عباس شاهسونی اظهار کرد: طبق آخرین گزارش سازمان بهداشت جهانی در سال ۲۰۱۷، ۲۳ درصد از مرگ‌هایی که رخ می‌دهد به مسائل محیط زیستی مرتبط است. مهم‌ترین عامل محیطی هم آلودگی هواست. دلیل دو سوم این میزان مرگ بیماری‌های غیرواگیر مثل سکته قلبی و بیماری‌های عروقی است و در کشور ما هم این موضوع مهم‌ترین عامل مرگ‌ومیر است.

او یادآور شد: طبق مصوبه هیئت وزیران یکی از وظایف نظارتی وزارت بهداشت محاسبه مرگ‌های مرتبط با آلودگی هواست که از ابتدای سال ۱۳۹۴ این وظیفه را انجام می‌دهیم. داده‌های مربوط به آلودگی هوا را از سازمان محیط زیست می‌گیریم؛ در سال ۱۳۹۵ به محاسبه مرگ‌های منتسب به آلودگی هوا اقدام کردیم و طبق برآورد ما با توجه به داده‌های سازمان محیط زیست میانگین غلظت ذرات زیر ۲/۵ میکرون در ۲۵ شهر کشور ۷/۳۱ میکروگرم بر متر مکعب است که این روند کاهشی بوده و نسبت به چهار سال گذشته‌اش از ۳۹ به ۳۱/۷ رسیده‌ایم. روند رو به کاهش بوده اما ما همچنان سه برابر نسبت به غلظت مورد نظر رهنمود سازمان بهداشت جهانی فاصله داریم که بر آن اساس غلظت باید حدود ۱۰ باشد، اما در کشور ما ۳۱/۷ است. این آمار مربوط به جمعیت حدود ۳۰ میلیون نفر در ۲۵ شهر کشور است. در سال در کشور حدود ۳۶۰ هزار مرگ داریم که از این تعداد در سال ۱۳۹۴، ۱۲هزارو ۷۹۸ مرگ مرتبط با ذرات زیر ۲/۵ میکرون داشته‌ایم.

تولید خودروهای پرمصرف با فشار خودروسازان

معاون فنی مهندسی و خدمات ترافیک پلیس راهور هم در این نشست روی موضوع تولید خودرو دست گذاشت و گفت: تولید خودروهای پرمصرف داخلی که مربوط به چهار شرکت بودند، با لغو مصوبه دولت با فشار خودروسازان از سر گرفته شده است. سرهنگ روحی افزود: سال گذشته بحث شماره‌گذاری خودروهای سنگین و نیمه‌سنگین به شرط داشتن استانداردهای لازم را داشتیم که از ابتدای مهرماه سال گذشته برای خودروهای سنگین درون‌شهری اقدام شد و شماره‌گذاری منوط به تجهیزات لازم شد، درباره موتورسیکلت‌های کاربراتوری هم شماره‌گذاری متوقف شد مگر آنهایی که موتورشان پیش از این مصوبه تولید و وارد شده بود.روحی تأکید کرد: موتورهای انژکتوری حدود ۳۰ هزار دستگاه و موتورهای کاربراتوری کمتر از هزار دستگاه شماره‌گذاری شده و به دنبال آن هستیم که به سمت موتورهای برقی و با سوخت پاک برویم. گفته می‌شود در شهر تهران ۸۰ درصد آلایندگی به منابع آلاینده مربوط است. سال گذشته بیش از حدود یک‌ونیم میلیون خودرو شماره‌گذاری کردیم و کمتر از یک‌دهم آن اسقاط شده‌اند. وی گفت: مهم‌ترین کاری که باید بکنیم آن است که خودروهای موجود را که آلایندگی ایجاد می‌کنند، از چرخه خارج کنیم.

هوا امسال رکورد زد

مسعود زندی، سرپرست دفتر ملی هوا، در نشست خبری معاونت محیط زیست انسانی سازمان حفاظت محیط زیست با محوریت موضوع آلودگی هوا گفت: اقدام‌های خوبی انجام شد که نتایج آن در بهبود شاخص آلودگی هوا مشخص است، به شکلی که تا اول آبان امسال ۱۰ روز هوای پاک، ۱۸۵ روز هوای سالم و ۲۱ روز شرایط ناسالم برای گروه‌های حساس داشتیم و این رکوردی است که نسبت به سال‌های گذشته تا به امروز بهترین شرایط بوده است. زندی افزود: البته آنچه برای همه ما اهمیت دارد، نیمه دوم سال است که با آلودگی بیشتر هوا روبه‌رو خواهیم شد. موضوعی که با جدیت دنبال می‌کنیم سوخت مورد نیاز کلان‌شهرهاست که تلاش می‌کنیم با شرایط استاندارد تولید شود. در برخی موارد نتایج بیشتر از میزان استاندارد بوده است.

سرپرست دفتر ملی هوا گفت: در بحث نیروگاه‌ها روزانه حدود ۱۶۰ میلیون لیتر سوخت در نیروگاه‌ها استفاده می‌کنیم که قبلا ۹۰ میلیون لیتر آن گاز بود که امروز به حدود ۱۳۰ میلیون لیتر رسیده است. در بحث نوسازی خودروهای فرسوده سال گذشته ۵۰ هزار تاکسی از چرخه تردد خارج شد و تلاش ما این است که امسال ۹۰ هزار تاکسی تکمیل شود.

وی اظهار کرد: تلاش می‌کنیم مشکلاتی که در بحث تسهیلات بانکی در این زمینه هست رفع شود. اصل قضیه آلودگی خودروهای در حال تردد است و نه خودروهای جدید و به‌ویژه کامیون‌هایی که شبانه تردد می‌کنند و اتوبوس‌هایی که زیر نظر شهرداری فعالیت می‌کنند و فرسوده هستند.

زندی گفت: مراجعات به معاینه فنی از ۲۰ درصد به ۸۰ درصد افزایش پیدا کرده است و امسال حدود تازه مجاز معاینه فنی را هم اعلام کرده‌ایم. الان با این حدود تازه ۱۵ درصد ردی معاینه فنی به ۳۰ درصد افزایش پیدا کرده و نشان می‌دهد حدود مجاز جدید تأثیرگذار بوده است. مدیرکل دفتر پایش فراگیر سازمان حفاظت محیط زیست هم در این نشست از راه‌اندازی سامانه پایش کیفیت هوای کشور خبر داد و گفت: براساس تصمیمات جدید، سازمان حفاظت محیط زیست مکلف شده پایش کیفیت سوخت را هر دو هفته یک بار انجام دهد و علاوه بر پارامترهای آروماتیک و بنزن، میزان گوگرد را سنجش کند.

شینا انصاری با اشاره به اینکه ۱۹۰ ایستگاه پایش کیفی هوا در ۳۱ استان کشور مستقر هستند، گفت: هدف از ایجاد ایستگاه‌های پایش کیفی هوا، اطلاع‌رسانی شاخص‌های دقیق هوا به شهروندان است. افزون بر این نتایج این پایش‌ها می‌تواند مبنای تصمیم‌گیری‌های کلان مدیریتی قرارگیرد.

احد وظیفه، مدیرکل پیش‌بینی و هشدارهای سریع سازمان هواشناسی کشور نیز فروکش‌کردن گردوخاک در سال‌های اخیر را علت کاهش میزان غلظت ذرات معلق دانست و گفت: نباید به کاهش ذرات معلق در سال‌های گذشته خوش‌بین باشیم، چراکه علت این کاهش، کم‌شدن توفان‌های گردوغبار در سال‌های پیش بوده است نه کارهای اجرائی انجام‌شده.

خبر

محمد درویش استعفا داد

● **شرق:** محمد درویش، مدیرکل مشارکت‌های مردمی سازمان حفاظت محیط‌زیست در نامه‌ای گلایه‌آمیز به ریاست این سازمان، استعفای خود را اعلام کرد.

درویش پیش از حضور در سازمان حفاظت محیط‌زیست از شناخته‌شده‌ترین کارشناسان و چهره‌های حوزه محیط‌زیست بود و وبلاگ معروفش با عنوان «مهار بیابان‌زایی» از تأثیرگذارترین وبلاگ‌های حوزه محیط‌زیست به‌شمار می‌رفت.

درویش در نامه استعفای خود خطاب به عیسی کلانتری، رئیس سازمان حفاظت محیط‌زیست این‌طور نوشته است: «با سلام و احترام؛ دلیل آنکه ۷۱ روز صبر کردم برای تقدیم استعفای خویش به جناب‌عالی، آن بود که امیدوارانه می‌پنداشتم شما همان‌گونه که به تمامی مدیران پردیسان دست‌کم یک‌بار فرصت گفت‌وگوی رودرو را دادید، به محمّد درویش هم چنین مجالی را می‌دهید. البته همچنان می‌توانستم بر این امید پابرجا مانده و تا پنجم آذر ۱۳۹۶، زمانی که دوره مأموریت چهارساله‌ام در سازمان حفاظت محیط‌زیست به پایان می‌رسد، صبر کنم؛ اما وقتی که دیدم حتی حاضر به گفت‌وگو با نمایندگان شورای هماهنگی تشکل‌های مردم‌نهاد سراسر کشور هم نشده‌اید؛ بر این باور به یقین رسیدم که ممکن است تداوم حضورم در پردیسان به گسست بیشتر روابط سازمان مورد علاقه‌ام با مردم بینجامد؛ رخداد تلخی که آشکارا به سرمایه اجتماعی تازه ترمیم‌شده در این حوزه که کوشیدم تا با تداوم گفت‌وگوهای پردیسان بر ابعاد چندوجهی‌اش بیفزایم، آسیب خواهد زد.

بنابراین ضمن تقدیم استعفای خویش، تقاضا دارد سه خواهشم را مورد مداقه قرار دهید:

نخست

از گسترش مکتب مدارس طبیعت تا آنجا که توان دارید حمایت کنید؛ اگر می‌خواهید ایرانی به ظرفیت ۸۰ میلیون محیط‌بان بسازید، راهش از حمایت عملی از توسعه مدارس طبیعت می‌گذرد.

دوم

از تغییر مبلمان شهری سزاوارانه حمایت کرده و با نفی خودرومحوری، شرایط را برای جایگزینی موازین زیست‌محوری فراهم سازید. اگر ۹۳ درصد زنان و ۸۶ درصد مردان ایرانی به گفته وزیر محترم بهداشت، درمان و آموزش پزشکی دچار درجاتی از کم‌تحرکی و چاقی هستند؛ اگر وزن متوسط دانش‌آموزان زیر ۱۲ سال ایرانی در طول یک دهه اخیر دو برابر شده و اگر روزانه ۵۰ میلیون ساعت از عمر ایرانی‌ها - به ارزش سالانه ۲۵ هزار میلیارد تومان - در ترافیک هدر می‌رود، راهش از بهبود کیفیت خودرو و سوخت و ساخت بزرگراه‌های بیشتر نمی‌گذرد، باید به گسترش پیاده‌راه و مسیرهای ایمن دوچرخه‌سواری همت کرد و خود و مدیرانتان در این حوزه پیشگام شوید.

سوم

با کنشگران حوزه محیط‌زیست صبورانه‌تر برخورد کرده و هرگز منتقدان خود را در هیچ حوزه‌ای از جمله GMO، با القابی چون نادان، احساسی یا سیاسی خطاب نکنید.

جدول ۲۹۵۳ ■ طراح: بیژن گورانی

افقی:

۱- بخشی از صورت- چهره و سیما- سخن زیر لب از روی خشم ۲- صادق و بی‌ریا- بافندگی- وسیله رفت‌وروب ۳- از درجات نظامی- پهلوان تورانی که به دست رستم کشته شد- میوه انرژی‌زا ۴- بخش انتهایی چیزی- ناپسندداشتن- شهسوار امروزی ۵- آبشار دیدنی کاشان- کمک‌رسانی ۶- پرستار- دانشگاه مرکزی پکن- رمان مشهور دافنه دوموریه ۷- سروصدا- اهل ساوه- مخزنی از صفحات اینترنتی ۸- روحانی یهودی- سرزنش- نداده‌نده ۹- حرف دهن‌کجی- کمربند فرضی زمین- حقیقت و ذات چیزی ۱۰- خوراکی از تخم مرغ- ستایش‌گر- برکت سفره ۱۱- رایزن- استانی در شمال ارمنستان ۱۲- داستانی نوشته جک لندن - شکاف‌های عمیق در بالاترین دیواره سد- گوشت آذری ۱۳- سوره نودوپنجم قرآن- جانور خیالی ترسناک- پر و آکنده ۱۴- سیاه‌رگ- شغل وزیر- نمایش‌نامه‌ای از فدریکو گارسیا لورکا ۱۵- آخرین یک‌رقمی- یک دوم چهره- کلیسای تاریخی پاریس.

عمودی:

۱- کتیبه باستانی استان کرمانشاه- پایتخت جامائیکا ۲- زمخت و بدقواره- خلاص و نجات- کلیپس ۳- قلعه مستحکم- خرید غیرنقدی- شهری در استان فارس ۴- نویسنده نامی روسی و خالق رمان مادر- هرج‌ومرج- بدن بی‌سر! ۵- چین‌های منظم پرده- بی‌خبر از پیاده ۶- سنگریزه- کم‌کردن از مبلغ چک مدت‌دار و تبدیل آن به پول نقد- خلأ ۷- سراینده صدای پای آب- چشمه‌ای در بهشت- گناه و معصیت ۸- برادران مخترع هواپیما- زنان عرب- کارگر کشتارگاه ۹- شرمنده- باخبر- تبهکاران ۱۰- سامانه- از فرمانروایان آل‌زیار- ماهی کنسروی ۱۱- درج‌شده- ماه چهارم میلادی ۱۲- یک ردیف از دانه‌های بافته شده- هیئت دولت- بندری در ترکیه ۱۳- مهیا- اکنون- نام چند تن از پادشاهان اشکانی بود ۱۴- فرورفتن خورشید در افق- براندازی حکومت از طریق نظامی- سیب آذری ۱۵- نمایش‌نامه‌ای نوشته اکبر رادی- کامل‌نشده.

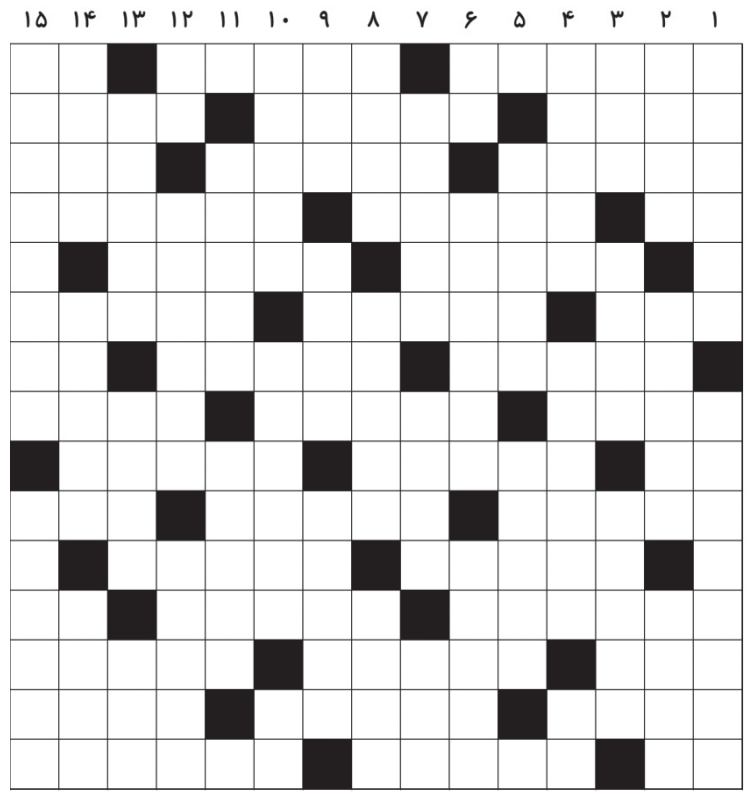

حل سودوکو سخت

۳	۸	۱	۴	۶	۹	۵	۲	۷
۷	۲	۴	۵	۱	۳	۸	۹	۶
۶	۹	۵	۲	۷	۸	۳	۱	۴
۹	۵	۶	۷	۳	۴	۲	۸	۱
۸	۴	۷	۱	۹	۲	۶	۵	۳
۱	۳	۲	۶	۸	۵	۷	۴	۹
۴	۶	۹	۸	۵	۷	۱	۳	۲
۵	۷	۳	۹	۲	۱	۴	۶	۸
۲	۱	۸	۳	۴	۶	۹	۷	۵

حل سودوکو ۱۹۴۸

۴	۲	۱	۶	۷	۹	۳	۸	۵
۳	۷	۵	۴	۲	۸	۹	۶	۱
۹	۸	۶	۱	۳	۵	۲	۷	۴
۲	۹	۳	۸	۵	۷	۴	۱	۶
۱	۶	۷	۲	۴	۳	۵	۹	۸
۸	۵	۴	۹	۶	۱	۷	۲	۳
۶	۴	۸	۳	۹	۲	۱	۵	۷
۷	۱	۲	۵	۸	۴	۶	۳	۹
۵	۳	۹	۷	۱	۶	۸	۴	۲

جدول ۲۹۵۲

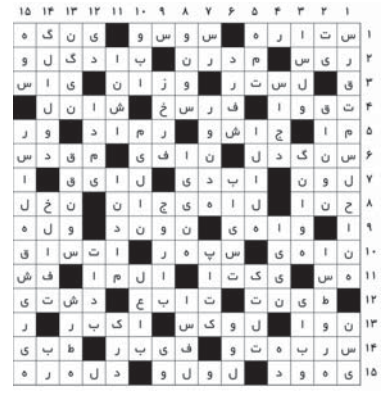

سودوکو ۱۹۴۹

قانون‌های حل جدول سودوکو:

۱- در هر سطر و ستون باید اعداد یک تا ۹ نوشته شود. بدیهی است که هیچ عددی نباید تکرار شود.

۲- در هر مربع ۳×۳ اعداد یک تا ۹ باید نوشته شود و در نتیجه هیچ عددی نباید تکرار شود.

	۲			۷			۶	
				۳			۱	۵
	۱		۲	۵		۸		
۶	۹		۴					۸
				۹			۷	
۵	۴					۹		
	۶		۱	۲			۴	
		۴	۳				۸	
	۳	۱			۸	۶		

سودوکو ۱۹۴۹

سودوکو

سودوکو Sudoku یک واژه ترکیبی ژاپنی به معنای عددهای بی‌تکرار است و امروزه به جدولی از اعداد گفته می‌شود که به عنوان یک سرگرمی رایج در نشریات کشورهای مختلف به چاپ می‌رسد.

۲				۶		۸	۹	۷
		۷	۳			۵	۶	
۶					۲	۱	۳	
۵		۸	۹					
		۴	۵		۱		۲	
		۲		۸	۶		۵	۱
۴		۶		۱	۳	۲		
۸	۷	۵			۹	۶	۱	
۳		۱	۶			۴	۸	